

GJENDJA FINANCIARE DHE HUAMARRJA E NDËRMARRJEVE NË SHQIPËRI

Gjashtëmuji i dytë 2022

DEPARTAMENTI I STABILITETIT FINANCIAR

Janar 2023¹

¹ Ky vrojtim mbulon zhvillimet mbi gjendjen financiare dhe huamarrjen e ndërmarrjeve për gjashtëmuji i dytë 2022 dhe pritshmëritë për gjashtëmuji i parë 2023.

PËRMBAJTJA

<i>Përmbledhje e gjetjeve kryesore të vrojtimit.....</i>	<i>2</i>
<i>Gjendja financiare dhe huamarrja e ndërmarrjeve në Shqipëri.....</i>	<i>4</i>
1. <i>Organizimi dhe fusha e veprimit.....</i>	<i>4</i>
2. <i>Ecuria financiare e ndërmarrjeve dhe prania e huasë.....</i>	<i>7</i>
3. <i>Karakteristikat e huamarrjes së ndërmarrjeve.....</i>	<i>10</i>
4. <i>Struktura e huasë.....</i>	<i>13</i>
5. <i>Ngarkesa e huasë.....</i>	<i>15</i>
6. <i>Marrëdhënia me bankat dhe pritshmëritë për të ardhmen.....</i>	<i>18</i>

Përmbledhje e gjetjeve kryesore të vrojtimit

Vrojtimi i ndërmarrjeve për gjashtëmujorin e dytë 2022 u realizua nëpërmjet një kampioni prej 1,352 ndërmarrjesh të madhësive të ndryshme të shtrira gjeografikisht në të gjithë vendin dhe që kryejnë aktivitetin e tyre në sektorët kryesorë të ekonomisë. Rezultatet e vrojtimit tregojnë që për shumicën e ndërmarrjeve, ecuria e shitjeve dhe e rezultatit financiar ka vijuar të përmirësohet në krahasim me gjashtëmujorin paraardhës, ndonëse vijojnë problematikat lidhur me gjetjen e tregut, me rritjen e kostove të prodhimit dhe të punës, si edhe me gjetjen e stafit të kualifikuar. Pritjet e ndërmarrjeve për ecurinë e investimeve dhe veprimtarisë vijojnë të mbeten optimiste. Peshja e ndërmarrjeve huamarrëse ka shënuar një rënie të lehtë përgjatë vitit. Ngarkesa me borxh, në formën e raportit të borxhit ndaj kapitalit dhe në formën e shërbimit të tij ndaj të ardhurave të ndërmarrjes, vlerësohet në nivele të përballueshme për pjesën më të madhe të ndërmarrjeve. Ndërmarrjet presin që kërkesa e tyre për kredi gjatë gjysmës së parë të vitit 2023 të mbetet e qëndrueshme.

• GJENDJA FINANCIARE

Gjatë gjysmës së dytë të vitit 2022 (më tej, "periudha"), ndërmarrjet e vogla vlerësojnë elementet e "**konkurrencës**" dhe të "**gjetjes së tregut**", si problematikat kryesore në ushtrimin e aktivitetit të tyre, ndërkohë që ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha kanë vlerësuar "**koston e prodhimit dhe të punës**" dhe "**konkurrencën**". Rëndësia e elementit të konkurrencës ka shënuar rënie në krahasim me periudhën e mëparshme, në mënyrë të ngjashme me gjetjen e tregut. Elemente të cilat shfaqen si problematika në rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve gjatë kësaj periudhe, vijojnë të mbeten "**kosto e prodhimit dhe e punës**" dhe "**disponueshmëria e stafit të kualifikuar**".

Ecuria e nivelit të shitjeve dhe e rezultatit financiar ka vijuar të përmirësohet në krahasim me gjashtëmujorin e parë 2022, për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. **Mbi 93% e ndërmarrjeve, në secilin grup sipas madhësisë, kanë raportuar fitim gjatë periudhës.** Pritshmëritë për gjashtëmujorin e ardhshëm për nivelin e shitjeve të përgjithshme dhe rezultatin financiar paraqiten pozitive për ndërmarrjet e të gjitha madhësive dhe më optimiste në krahasim me periudhën paraardhëse. **Sinjalet vijojnë të jenë optimiste lidhur me zgjerimin e veprimtarisë apo rritjen e investimeve** për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Për sa i përket pritshmërive për gjashtëmujorin e ardhshëm, ato vijojnë të mbeten optimiste, por paraqesin ngushtim për ndërmarrjet e vogla në krahasim me periudhat paraardhëse të analizuara.

Gjatë periudhës, **rreth 57% e ndërmarrjeve kanë vijuar të financojnë veprimtarinë e tyre vetëm nëpërmjet shitjeve**, duke shënuar rritje për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme. Ndërkohë, prirja e kombinimit të burimeve të financimit vijon të zërë një peshë të konsiderueshme për periudhën, duke u zgjeruar për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. Peshën kryesore në këtë aspekt vijon ta zërë financimi i realizuar nëpërmjet kombinimit të shitjeve me rezervat e mbartura, ndjekur nga kombinimi i shitjeve me huanë.

• HUAMARRJA

Rreth 39% e totalit të ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se kanë aktualisht hua për të paguar. Kjo peshë ka shënuar një rënie prej 0.5 pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe prej 3.3 pp krahasuar me një vit më parë. Në terma të madhësisë së ndërmarrjeve, peshja e ndërmarrjeve huamarrëse ka rezultuar në rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme, përkatësisht me 3.8 pp për ato të vogla dhe 0.7 pp për ato të mesme. Në rastin e ndërmarrjeve të mëdha ka një rritje të lehtë prej 0.9 pp.

Në total, burimet formale të huamarrjes (banka dhe institucione financiare jobanka) janë përdorur nga 93% e ndërmarrjeve huamarrëse që i janë përgjigjur pyetësorit, 1.5 pp më shumë në krahasim me gjashtëmujorin e mëparshëm. Ndër to, rreth 92% e ndërmarrjeve huamarrëse deklarojnë se i janë drejtuar

sektorit bankar si burim i vetëm huamarrjeje, 3.6 pp më shumë në krahasim me gjysmën e parë të vitit 2022. Kombinimi i burimeve *formale* me ato të tjera është përdorur nga 2.9% e ndërmarrjeve.

Huamarrja e ndërmarrjeve është realizuar kryesisht për kryerjen e një investimi afatgjatë dhe për përballimin e shpenzimeve afatshkurtra. Krahasuar me gjashtëmujorin paraardhës, pesha e ndërmarrjeve që kanë marrë hua *për kryerjen e një investimi* ka shënuar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, ndërkohë që pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë marrë hua me qëllim *përballimin e shpenzimeve afatshkurtra* është rritur vetëm për ndërmarrjet e vogla. Rreth 80% e ndërmarrjeve huamarrëse të vogla, 84% e ndërmarrjeve të mesme dhe 82% e atyre të mëdha, e konsiderojnë *të përshtatshëm* nivelin e tyre të huamarrjes për financimin e veprimtarisë. Krahasuar me periudhën e kaluar, kjo peshë ka rënë për ndërmarrjet e vogla.

Euroizimi i veprimtarisë së ndërmarrjeve paraqitet i ulët për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, por gjithsesi ruan një peshë më të lartë tek ndërmarrjet e mëdha. Nga ana tjetër, huamarrja e ndërmarrjeve shfaqet relativisht e balancuar. Ajo është realizuar vetëm në *monedhën vendase* për 65% të ndërmarrjeve të vogla, 54% të ndërmarrjeve të mesme dhe 48% të ndërmarrjeve të mëdha, ndërsa pjesa tjetër është në valutë dhe/ose e kombinuar. Huamarrja *në valutë*, kryesisht në euro, rezulton më e përdorur nga ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha (përkatësisht 41% dhe 40%) dhe më pak nga ndërmarrjet e vogla (rreth 32%). Sidoqoftë, krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, pesha e ndërmarrjeve me hua në monedhë të huaj është rritur me 1.7 pp për ndërmarrjet e vogla, por ka rënë për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha (përkatësisht me 1.2 pp dhe 1.8 pp). Ky element ndikohet edhe nga monedha në të cilën këto ndërmarrje kryejnë veprimtarinë, por gjithsesi kërkon një vlerësim të kujdesshëm në vijimësi për ekspozimin ndaj kursit të këmbimit, duke qenë se pesha e ndërmarrjeve huamarrëse në valutë e tejkalon peshën e ndërmarrjeve që kryejnë veprimtari në valutë.

Vlera totale e huasë rezulton afërsisht sa gjysma e vlerës së kapitalit të ndërmarrjes për rreth 75% të ndërmarrjeve huamarrëse dhe pothuaj e njëjtë me vlerën e kapitalit për 11% të tyre, ndërkohë që pjesa e mbetur prej 14% pohojnë që vlera e huasë e tejkalon atë të kapitalit. Të analizuar sipas madhësisë, raporti "hua/kapital" ka rezultuar më i lartë te ndërmarrjet e mesme e të mëdha, ku rreth 25% e tyre shprehen se ky raport është i barabartë ose tejkalon vlerën e kapitalit, duke nënkuptuar një peshë më të madhe të huasë për këto ndërmarrje. Për këtë gjashtëmujor, ky raport është rritur për ndërmarrjet e mëdha. Në nivel sektorial, ngarkesa me borxh ka shënuar rritje për të gjithë sektorët e analizuar.

- MARRËDHËNIA ME BANKAT

Vështirësia e procesit të huamarrjes nga bankat vlerësohet midis nivelit "normal" dhe "i vështirë", por ky nivel vështirësie ka rënë për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha. *Marrëdhënia me bankat* vijon të vlerësohet midis nivelit "e rëndësishme" dhe "e domosdoshme". Lidhur me elementet që vështirësojnë përfitimin e një huaje bankare, *kostoja e lartë e kredisë* vijon të cilësohet si elementi kryesor, në mënyrë më të theksuar për ndërmarrjet e vogla. Vlerësimi për këtë element për këtë gjashtëmujor ka shënuar rritje për ndërmarrjet e vogla dhe për ato të mesme.

Lidhur me planifikimin e një huamarrjeje në të ardhmen, rreth 40% e ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se "*nuk ka asnjë mundësi*" që të kërkojnë një kredi bankare gjatë periudhës së ardhshme. Kjo peshë ka vijuar të bjerë për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve në krahasim me periudhën paraardhëse. Nga ana tjetër, vijon të vërehet një rritje e peshës së ndërmarrjeve të të gjitha madhësive që pohojnë se "*ka pak mundësi*" të kërkojnë një kredi në gjysmën e parë të vitit 2023, si dhe e peshës së ndërmarrjeve të cilat shprehen se "*ka shumë mundësi*" që diçka e tillë të ndodhë në periudhën pasardhëse. Ndërkohë, pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë zgjedhur alternativën "*është e sigurt*" ka shënuar rënie, ndonëse kjo alternativë ruan peshën më të vogël.

Gjendja financiare dhe huamarrja e ndërmarrjeve në Shqipëri

Karakteristikat e kampionit të vrojtuar². Në gjashtëmujorin e dytë 2022 (më tej “periudha”), vrojtimi u realizua mbi një kampion prej 1352 ndërmarrjesh, të shpërndara në 12 qarqet e vendit. Pjesa kryesore e këtyre ndërmarrjeve (rreth 80%) janë përqendruar kryesisht në 4 qarqe, përkatësisht në: Tiranë (rreth 55%), Durrës (rreth 15%), Fier (rreth 6%) dhe Shkodër (rreth 4%).

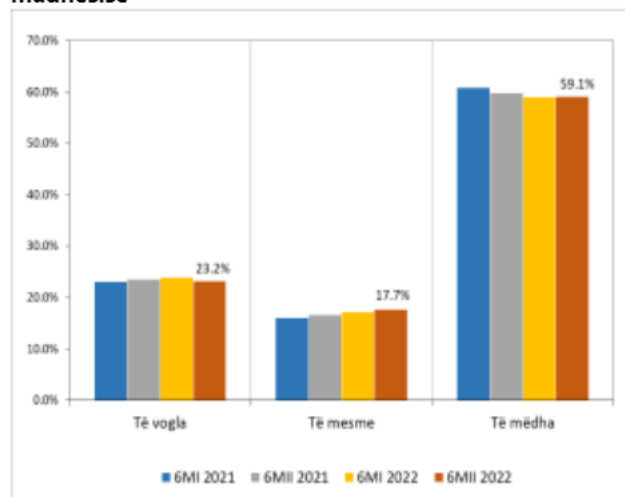
Në totalin e kampionit të përzgjedhur, rreth 86% e ndërmarrjeve (gjithsej 1160 ndërmarrje) i janë përgjigjur plotësisht ose pjesërisht pyetjeve të vrojtimit dhe analiza e rezultateve mbështetet në këto përgjigje. Analiza e mëposhtme është organizuar kryesisht bazuar në ndarjen sipas madhësisë së ndërmarrjeve.

1. Organizimi dhe fusha e veprimit

1.1 Shpërndarja sektoriale dhe madhësia e ndërmarrjeve

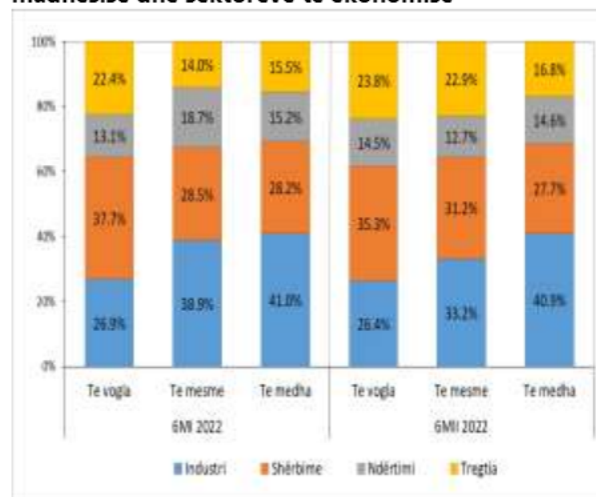
Për periudhën, në ndarjen sipas sektorëve, rreth 36% e ndërmarrjeve i përkasin sektorit të *industrisë*, rreth 30% sektorit të *shërbimeve*, rreth 14% sektorit të *ndërtimit* dhe rreth 20% sektorit të *tregtisë*. Sipas madhësisë, rreth 23% e ndërmarrjeve klasifikohen si *ndërmarrje të vogla* (5-19 persona të punësuar), rreth 18% si *ndërmarrje të mesme* (20-49 të punësuar) dhe rreth 59% si *ndërmarrje të mëdha* (mbi 50 të punësuar). Në grupin e *ndërmarrjeve të vogla*, peshën kryesore e zënë ndërmarrjet që operojnë në sektorin e shërbimeve (rreth 35%), ndjekur nga sektori i industrisë (rreth 27%). Nga ana tjetër, në grupin e ndërmarrjeve të mesme dhe të mëdha, peshën më të lartë e kanë ndërmarrjet e sektorit të industrisë (përkatësisht prej rreth 33% dhe 41%) dhe ato të sektorit të shërbimeve (me një peshë prej përkatësisht 31% dhe 28%).

Grafik 1.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 1.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe sektorëve të ekonomisë

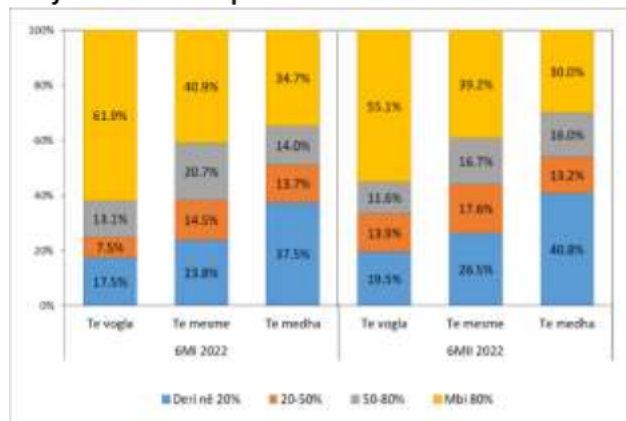
² Vrojtimi i gjendjes financiare dhe huamarrjes së ndërmarrjeve kryhet që prej gjashtëmujorit të dytë 2010, me një frekuencë gjashtëmujore. Fillimisht, ky vrojtimit u hodh në terren me një kampion të përzgjedhur prej 700 ndërmarrjesh me shitje neto vjetore më të lartë (ndërmarrje të mëdha). Më tej, në vitin 2016, kampioni u zgjerua në rreth 1200 ndërmarrje të mëdha, të mesme e të vogla, të shtrira gjeografikisht në të gjithë vendin.

1.2 Sigurimi i lëndës së parë dhe shitja e produkteve

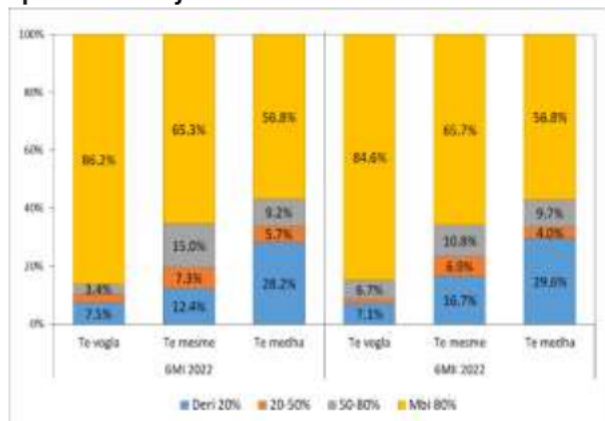
Pjesa më e madhe e ndërmarrjeve të vogla e të mesme (rreth 55% e ndërmarrjeve të vogla dhe 39% e atyre të mesme) e sigurojnë mbi 80% të lëndës së parë brenda vendit. Gjithsesi, ky tregues ka rënë me 6.9 pp në rastin e ndërmarrjeve të vogla dhe me 1.7 pp për ndërmarrjet e mesme krahasuar me periudhën paraardhëse. Nga ana tjetër, rreth 41% e ndërmarrjeve të mëdha sigurojnë vetëm deri në 20% të lëndës së parë brenda vendit, me një rritje gjashtëmujore prej 3.4 pp.

Shitja e produkteve vijon të mbetet kryesisht brenda vendit, ku rreth 85% e ndërmarrjeve të vogla, 66% e ndërmarrjeve të mesme dhe 57% e ndërmarrjeve të mëdha, kanë deklaruar se kanë shitur shumicën e produkteve në tregun vendas (mbi 80% të volumit të produkteve). Krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, ka pasur një rënie prej 1.5 pp të peshës së ndërmarrjeve të vogla që i shesin produktet e tyre kryesisht brenda vendit, ndërkohë që pesha e ndërmarrjeve të mesme që deklarojnë një gjë të tillë është rritur me vetëm 0.4 pp.

Grafik 1.3 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas peshës së blerjes së lëndës së parë brenda vendit

Grafik 1.4 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas peshës së shitjeve brenda vendit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Nga analiza e përgjigjeve sipas sektorëve, rezulton se sektori i ndërtimit vijon të mbetet sektori me varësinë më të madhe ndaj lëndës së parë të siguruar në vend, ku rreth 62% e ndërmarrjeve të këtij sektori siguron mbi 80% të lëndës së parë brenda vendit. Gjithsesi, kjo peshë ka rënë me 6.8 pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe me 13.6 pp krahasuar me një vit më parë. Nga ana tjetër, sektori i industrisë shfaq varësinë më të ulët, ku 52% e ndërmarrjeve të këtij sektori sigurojnë vetëm 20% të lëndës së parë brenda vendit. Peshja e këtyre ndërmarrjeve është rritur me 2.9 pp si në terma gjashtëmujorë ashtu edhe në ata vjetorë.

Tabelë 1.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas sektorëve dhe përqindjes së blerjes së lëndës së parë brenda vendit

Sektor	Periudhë	Deri në 20%	20-50%	50-80%	Mbi 80%
		Industri	6MI 2021	52.6%	14.1%
	6MII 2021	49.1%	16.1%	12.7%	22.1%
	6MI 2022	49.2%	14.1%	14.3%	22.4%
	6MII 2022	52.0%	14.0%	13.3%	20.7%
Sherbime	6MI 2021	18.4%	6.4%	14.3%	60.8%
	6MII 2021	18.5%	4.2%	11.2%	66.1%
	6MI 2022	17.8%	7.9%	13.5%	60.8%
	6MII 2022	21.8%	8.6%	12.9%	56.7%

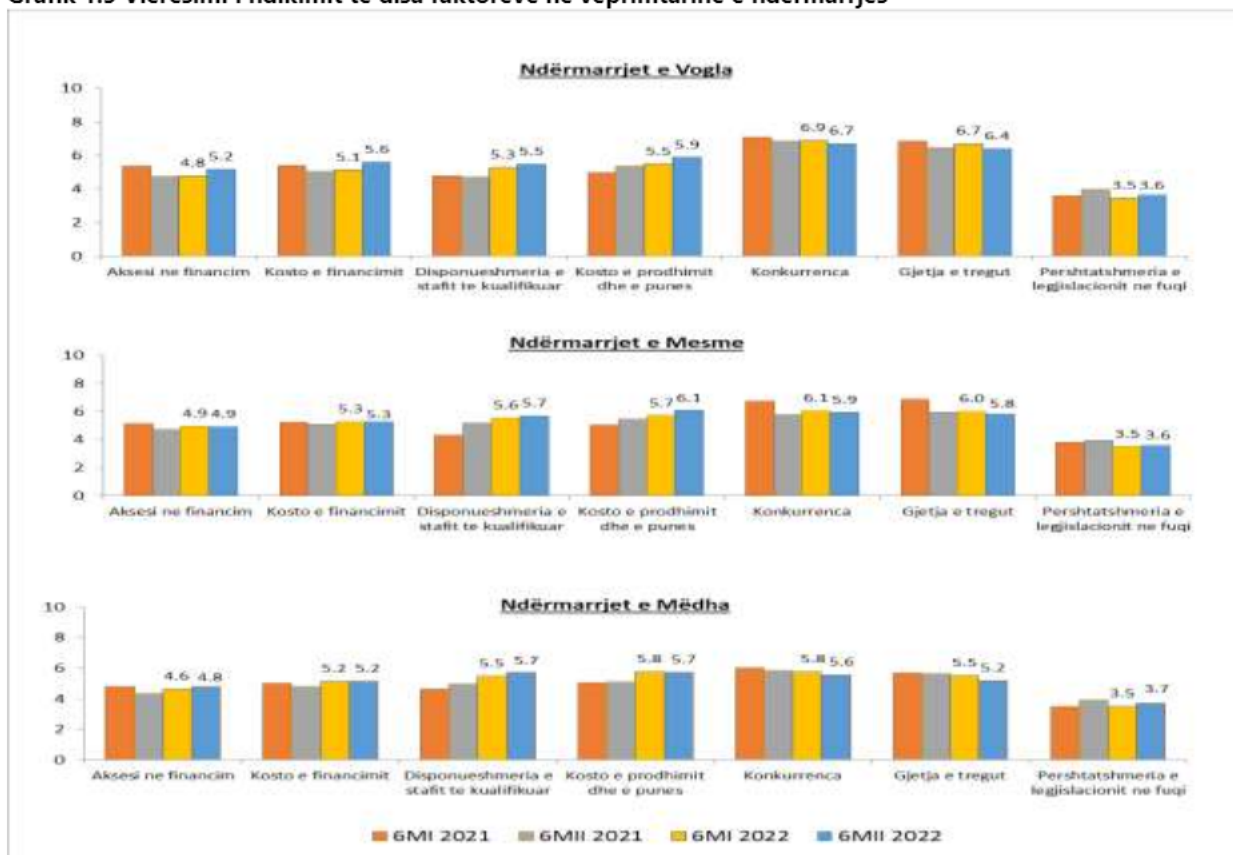
Ndertim	6MI 2021	4.4%	3.1%	20.1%	72.3%
	6MII 2021	1.2%	5.3%	17.5%	76.0%
	6MI 2022	2.3%	5.2%	23.3%	69.2%
	6MII 2022	4.8%	9.7%	23.0%	62.4%
Tregti	6MI 2021	29.7%	24.7%	16.4%	29.2%
	6MII 2021	41.2%	17.1%	15.6%	26.1%
	6MI 2022	36.8%	23.2%	11.6%	28.4%
	6MII 2022	37.6%	26.1%	15.9%	20.4%

Burimi: Banka e Shqipërisë.

1.3 Elementet kufizuese në aktivitetin e ndërmarrjeve³

Gjatë periudhës, ndërmarrjet e vogla vlerësojnë elementet e “**konkurrencës**” dhe të “**gjetjes së tregut**” si problematikat kryesore në ushtrimin e aktivitetit të tyre, ndërkohë që për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha janë vlerësuar “**kosto e prodhimit dhe e punës**” dhe “**konkurrenca**”. Rëndësia e elementit të konkurrencës ka shënuar rënie në krahasim me periudhën e mëparshme, në mënyrë të ngjashme me gjetjen e tregut. Elemente të cilat shfaqen si problematika në rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve gjatë kësaj periudhe, vijojnë të mbeten “**kosto e prodhimit dhe e punës**” dhe “**disponueshmëria e stafit të kualifikuar**”.

Grafik 1.5 Vlerësimi i ndikimit të disa faktorëve në veprimtarinë e ndërmarrjes

Burimi: Banka e Shqipërisë.

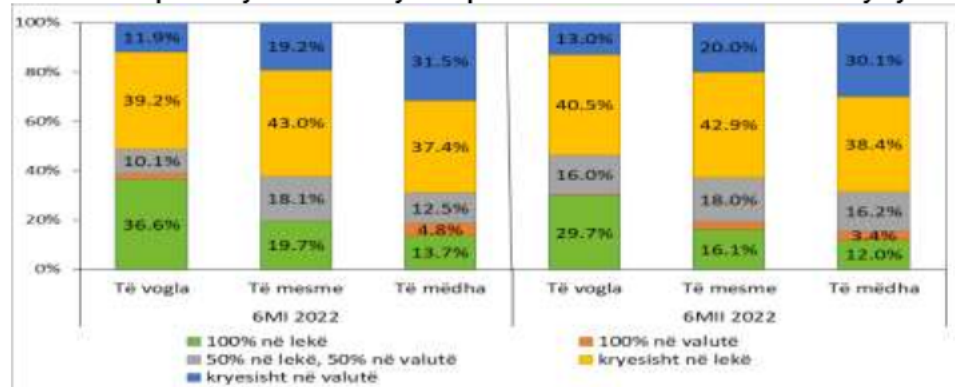
³ Ndërmarrjet kanë vlerësuar rëndësinë e disa problemeve të caktuara sipas një shkalle nga 1 deri në 10, ku 1 është shkalla më e ulët dhe 10 është shkalla më e lartë e vështirësisë. Për të agreguar përgjigjet për secilën çështje të vlerësuar, është llogaritur një mesatare e peshuar për të gjitha ndërmarrjet e përgjigjura, duke peshuar përgjigjet e tyre me shkallët e vlerësimit (1-10).

2. Ecuria financiare e ndërmarrjeve dhe prania e huasë

2.1 Monedha e kryerjes së veprimtarisë

Euroizimi i veprimtarisë së ndërmarrjeve paraqitet i ulët për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, por gjithsesi vijon të ruajë një peshë më të lartë tek ndërmarrjet e mëdha. Kështu, rreth 14% e ndërmarrjeve të vogla dhe 23% e atyre të mesme deklarojnë se e kryejnë veprimtarinë *plotësisht* ose *kryesisht*⁴ në valutë. Ky tregues është rreth 33% për ndërmarrjet e mëdha, 2.9 pp më pak krahasuar me periudhën paraardhëse.

Grafik 2.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe monedhës së kryerjes së veprimtarisë

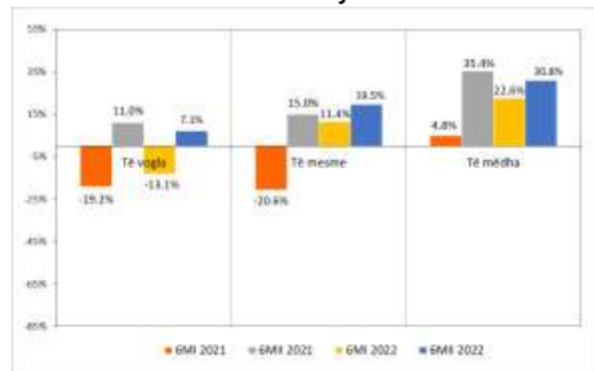

Burimi: Banka e Shqipërisë.

2.2 Ecuria e shitjeve, rezultati financiar dhe zgjerimi i veprimtarisë

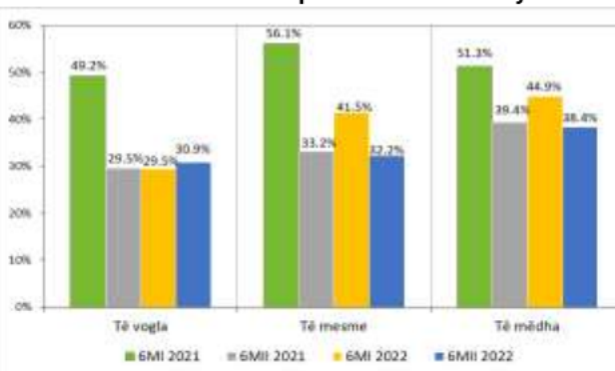
Gjatë periudhës, niveli i shitjeve është rritur për ndërmarrjet e të gjitha madhësive. Ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha vijojnë të raportojnë rritje të nivelit të shitjeve me një balancë neto pozitive (përkatesisht 19.5% dhe 30.8%) dhe më të lartë në krahasim me gjashtëmujorin e kaluar. Situata paraqitet e përmirësuar edhe për ndërmarrjet e vogla, të cilat janë rikthyer në një balancë neto pozitive prej 7.1%. Për sa i përket pritshmërive për ecurinë e mëtejshme të nivelit të shitjeve, të gjitha ndërmarrjet (pavarësisht madhësisë) shprehen optimiste për gjashtëmujorin e parë 2023. Gjithsesi, ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha paraqesin balanca neto pozitive por më të ulëta (prej përkatesisht 32.2% dhe 38.4%), ndërkohë që për ndërmarrjet e vogla kjo balancë ka shënuar një rritje të lehtë, duke arritur një nivel prej 30.9%.

Grafik 2.2 Balanca neto e shitjeve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 2.3 Balanca neto e pritshmërive të shitjeve

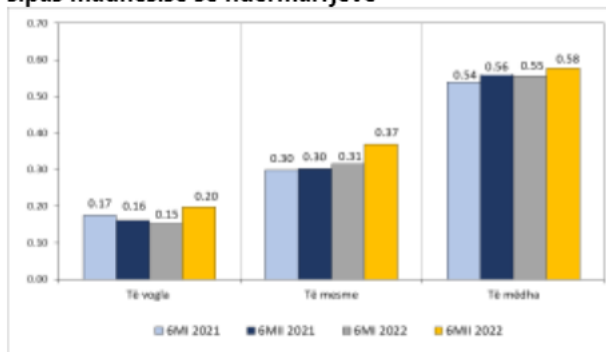
Balancat neto të përgjigjeve janë llogaritur si diferencë midis peshave të përgjigjeve pozitive (rritje e shitjeve/rritje e pritshmërive të shitjeve) dhe përgjigjeve negative (rënie e shitjeve/rënie e pritshmërive mbi shitjet) ndaj totalit të përgjigjeve të dhëna.

⁴ Mbi 50% të veprimtarisë në valutë.

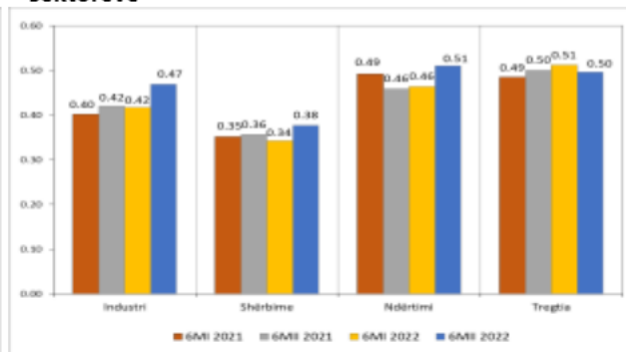
Ecuria e agreguar e nivelit të shitjeve të përgjithshme është analizuar nëpërmjet një indeksi⁵, i cili peshon përgjigjet e ndërmarrjeve sipas intervaleve të ndryshme dhe i grupon ato sipas madhësisë së ndërmarrjeve dhe sipas sektorëve.

Ecuria e indeksit të shitjeve ka pësuar rritje përgjatë periudhës në krahasim me gjashtëmujorin e parë 2022. Për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, ecuria e vlerave të indeksit tregon një rritje të vlerës së përgjithshme të shitjeve. Në rang sektorial, vërehet një rritje për sektorin e industrisë, shërbimeve dhe atë të ndërtimit.

Grafik 2.4 Indeksi i përgjithshëm i shitjeve sipas madhësisë së ndërmarrjeve

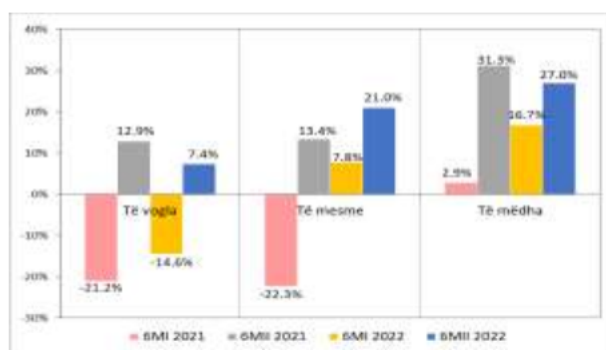
Grafik 2.5 Indeksi i shitjeve të përgjithshme sipas sektorëve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve raportojnë një rritje të rezultatit financiar. Kështu, ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha vijojnë të pohojnë rritje të rezultatit financiar, me një balancë neto pozitive (përkatësisht prej 21% dhe 27%) dhe të zgjeruar në krahasim me periudhën paraardhëse. Ndërmarrjet e vogla janë rikthyer sërish në territor pozitiv, duke deklaruar një rritje të rezultatit financiar për periudhën, reflektuar në një balancë pozitive prej 7.4%. Pritshmëritë për rezultatit financiar në gjashtëmujorin e ardhshëm paraqiten pozitive për ndërmarrjet e të gjitha madhësive dhe më optimiste në krahasim me periudhën paraardhëse.

Grafik 2.6 Balanca neto e rezultatit financiar

Grafik 2.7 Balanca neto e rezultatit financiar të pritshëm në gjashtëmujorin e ardhshëm

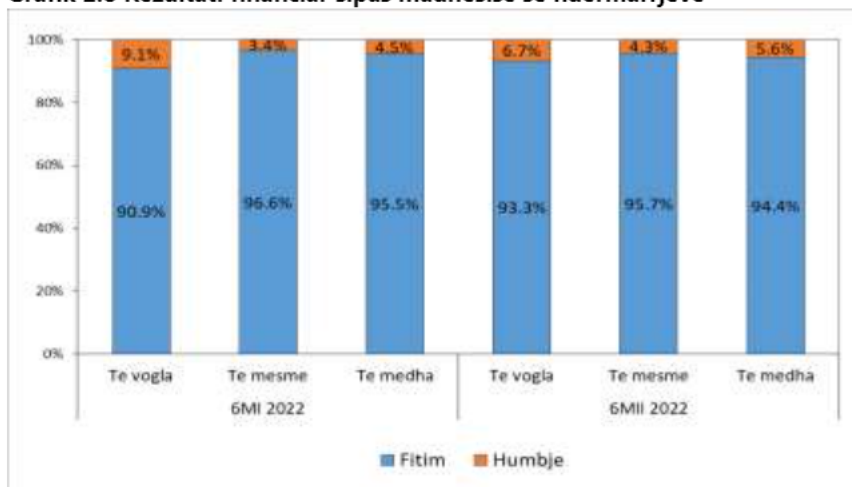
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Balancat neto të përgjigjeve janë llogaritur si diferencë midis peshave të përgjigjeve pozitive (rritje e rezultatit financiar/rritje e pritshmërive) dhe përgjigjeve negative (rënie e rezultatit financiar/rënie e pritshmërive) ndaj totalit të përgjigjeve të dhëna.

⁵ Koeficientët e peshimit sipas intervaleve të shitjeve të përgjithshme janë: "Deri në 10 milionë lekë" = 0; "10-49 milionë lekë" = 0.25; "50-99 milionë lekë" = 0.5; "100-500 milionë lekë" = 0.75; "Mbi 500 milionë lekë" = 1. Rritja/ulja e vlerës së këtij indeksi nënkupton një rritje/ulje të nivelit të shitjeve të përgjithshme të ndërmarrjeve.

Për ndërmarrjet e përgjigjura lidhur me rezultatin financiar⁶ në gjashtëmuajorin e dytë 2022, mbi 93% e secilit grup sipas madhësisë kanë raportuar fitim gjatë periudhës. Kjo peshë ka rezultuar më e lartë për ndërmarrjet e mesme (rreth 96%) dhe më e ulët tek ndërmarrjet e vogla (rreth 93%). Krahasuar me periudhën paraardhëse, pesha e ndërmarrjeve që kanë raportuar fitim është rritur për ndërmarrjet e vogla.

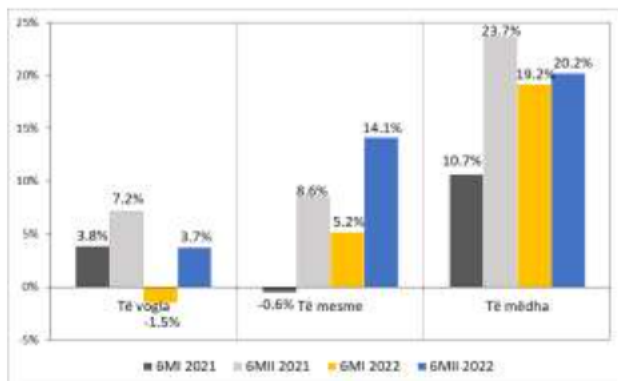
Grafik 2.8 Rezultati financiar sipas madhësisë së ndërmarrjeve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Vlerësimi i ndërmarrjeve për rritjen e investimeve dhe zgjerimin e veprimtarisë vijon të japë sinjale optimiste për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha vijnë të shënojnë balanca neto pozitive prej 14.1% dhe 20.2%. Ndërkohë, edhe ndërmarrjet e vogla kanë pohuar zgjerim të veprimtarisë, me një balancë pozitive prej 3.7%. Për gjashtëmuajorin e ardhshëm, balancat neto të përgjigjeve kanë rezultuar pozitive për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, duke nënkuptuar pritshmëri për investim apo zgjerim të mëtejshëm të veprimtarisë. Këto pritshmëri vijnë të mbeten optimiste, por paraqesin ngushtim për ndërmarrjet e vogla në krahasim me periudhat paraardhëse të analizuar.

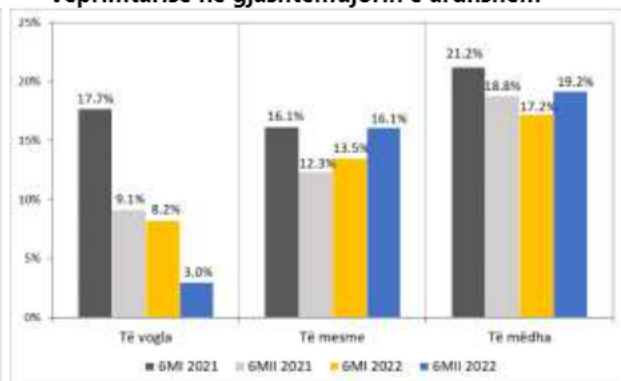
Grafik 2.9 Balanca neto e zgjerimit të veprimtarisë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Balancat neto të përgjigjeve janë llogaritur si diferencë midis peshave të përgjigjeve pozitive (zgjerim i veprimtarisë/pritshmëri për zgjerim apo investim) dhe përgjigjeve negative (ngushtim i veprimtarisë/pritshmëri për ngushtim) ndaj totalit të përgjigjeve të dhëna.

Grafik 2.10 Balanca neto e zgjerimit të veprimtarisë në gjashtëmuajorin e ardhshëm

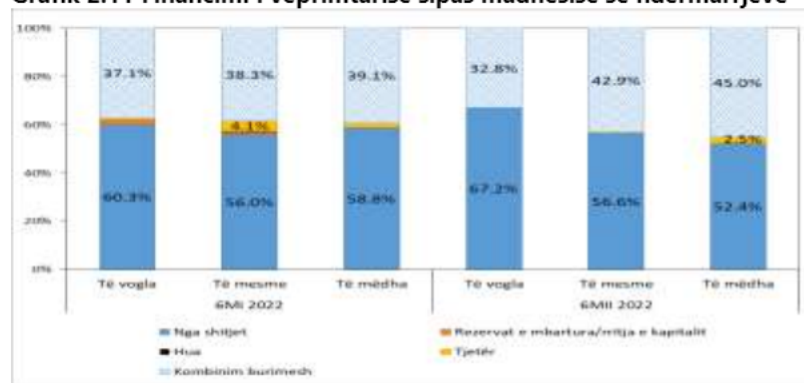

⁶ Janë përgjigjur 1042 ndërmarrje ose rreth 76% e kampionit.

2.3 Financimi i veprimtarisë

Gjatë periudhës, rreth 57% e ndërmarrjeve kanë vijuar të financojnë veprimtarinë e tyre vetëm nëpërmjet **shitjeve** (rreth 67% e ndërmarrjeve të vogla, 57% e ndërmarrjeve të mesme dhe 53% e ndërmarrjeve të mëdha), **duke shënuar rritje për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme**. Ndërkohë, prirja e kombinimit të burimeve të financimit vijon të zërë një peshë të konsiderueshme për periudhën, duke u zgjeruar për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. Peshën kryesore të tyre vijon ta zërë financimi i realizuar nëpërmjet kombinimit të shitjeve me rezervat e mbartura, ndjekur nga kombinimi i shitjeve me huanë.

Grafik 2.11 Financimi i veprimtarisë sipas madhësisë së ndërmarrjeve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

3. Karakteristikat e huamarrjes së ndërmarrjeve

Rreth 39% e totalit të ndërmarrjeve që janë përgjigjur⁷ (gjithsej 453 ndërmarrje), pohojnë se kanë një hua për të paguar. Kjo peshë ka shënuar një rënie prej 0.5 pp krahasuar me gjashtëmuorin e kaluar dhe prej 3.3 pp krahasuar me një vit më parë. Në terma të madhësisë së ndërmarrjeve, pesha e ndërmarrjeve huamarrëse ka rezultuar në rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme, përkatësisht me 3.8 pp për ato të vogla dhe 0.7 pp për ato të mesme. Në rastin e ndërmarrjeve të mëdha ka një rritje të lehtë prej 0.9 pp. Në ndarjen sipas sektorëve, ndërmarrjet huamarrëse të sektorit të tregtisë, ndërtimit dhe industrisë zënë një peshë prej rreth 44% të totalit të secilit sektor, ndërsa për sektorin e shërbimeve kjo peshë është rreth 28%.

Tabelë 3.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe huamarrjes

Ndërmarrjet huamarrëse sipas madhësisë	Nr. i ndërmarrjeve		Pesha ndaj totalit të grupit	
	6MI 2022	6MII 2022	6MI 2022	6MII 2022
Të vogla	78	68	29.1%	25.3%
Të mesme	72	75	37.3%	36.6%
Të mëdha	294	310	44.3%	45.3%
Total ndërmarrje	444	453	39.5%	39%

Burimi: Banka e Shqipërisë.

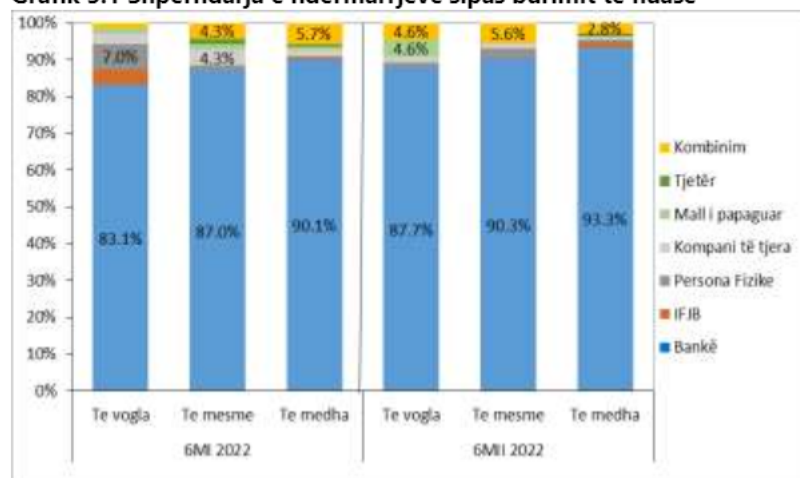
⁷ Duke marrë në konsideratë kampionin e plotë prej 1352 ndërmarrjesh, 1160 prej tyre ose rreth 86% kanë dhënë përgjigje.

Analiza e mëposhtme është realizuar duke u mbështetur vetëm në përgjigjet e ndërmarrjeve huamarrëse.

3.1 Burimi i huasë

Rreth 92% e ndërmarrjeve huamarrëse deklarojnë se i janë drejtuar sektorit bankar si burim i vetëm huamarrjeje, ndërsa thuhet 4% e tyre kanë përdorur një kombinim burimesh. Pesha e ndërmarrjeve huamarrëse nga bankat është rritur me 3.6 pp në krahasim me gjysmën e parë të vitit 2022. Të ndara sipas madhësisë, rezultojnë se rreth 88% e ndërmarrjeve të vogla, 90% e atyre të mesme dhe 93% e ndërmarrjeve të mëdha i janë drejtuar vetëm bankave si burim huamarrjeje. Kjo peshë ka pësuar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve në krahasim me gjyshtëmujorin e kaluar. Përveç bankave, një pjesë e ndërmarrjeve i janë drejtuar edhe institucioneve financiare jobanka ose kanë kombinuar disa burime formale me burime të tjera (si hua nga persona fizikë, kompani të tjera, mall i papaguar).

Grafik 3.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas burimit të huasë

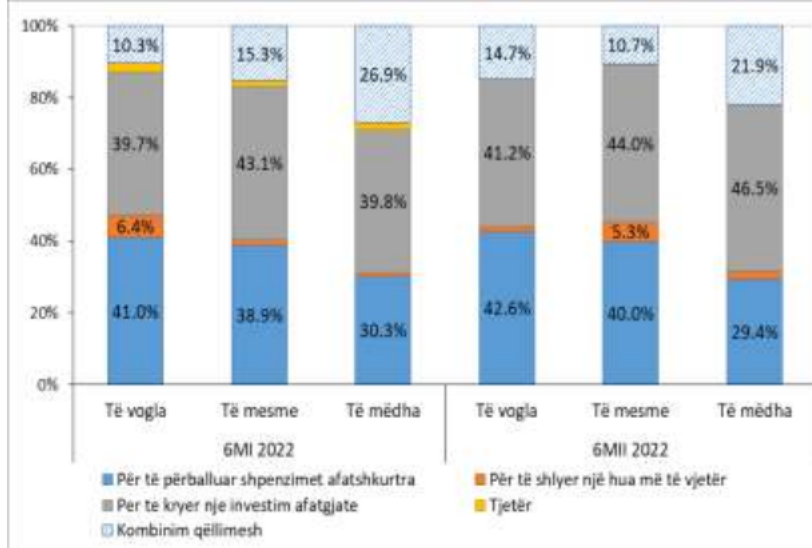
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Në total, *burimet formale të huamarrjes* (nga banka dhe institucione financiare jobanka) janë përdorur nga 93% e ndërmarrjeve huamarrëse që i janë përgjigjur pyetësorit (rreth 88% e ndërmarrjeve të vogla, 92% e ndërmarrjeve të mesme dhe 95% e atyre të mëdha), 1.5 pp më shumë në krahasim me gjyshtëmujorin e mëparshëm. Kombinimi i burimeve formale me ato të formave të tjera është përdorur nga 2.9% e ndërmarrjeve.

3.2 Qëllimi i huasë

Huamarrja e ndërmarrjeve është realizuar kryesisht për kryerjen e një investimi afatgjatë dhe për përballimin e shpenzimeve afatshkurtra. Krahasuar me gjyshtëmujorin paraardhës, pesha e ndërmarrjeve që kanë marrë hua për kryerjen e një investimi afatgjatë ka shënuar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, ndërkohë që pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë marrë hua me qëllim përballimin e shpenzimeve afatshkurtra është rritur vetëm për ndërmarrjet e vogla. Huamarrja për të cilën janë kombinuar disa qëllime përdorimi, ku peshën kryesore e zënë dy qëllimet e sipërpërmendura, ka shënuar rënie për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha.

Grafik 3.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas qëllimit të përdorimit të huasë

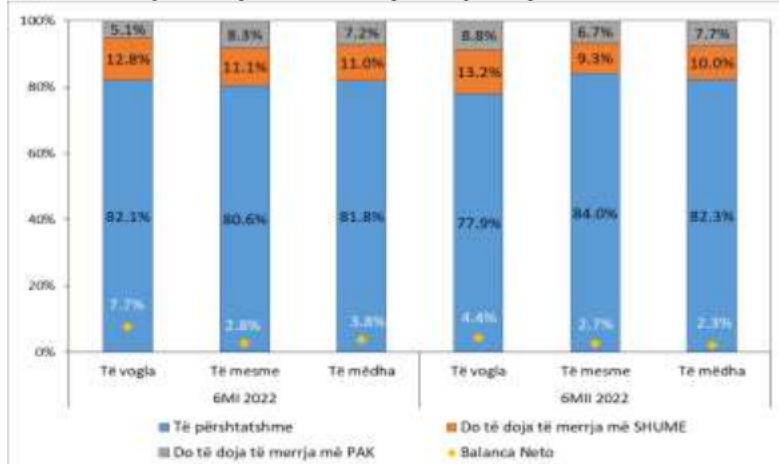

Burimi: Banka e Shqipërisë.

3.3 Mjaftueshmëria e huasë

Gjatë periudhës, rreth 82% e ndërmarrjeve e konsiderojnë të përshtatshëm nivelin e huamarrjes për financimin e veprimtarisë së tyre. Ky tregues është rreth 80% e ndërmarrjeve huamarrëse të vogla, 84% e ndërmarrjeve të mesme dhe 82% e atyre të mëdha. Krahasuar me periudhën e kaluar, kjo peshë ka rënë për ndërmarrjet e vogla. Pjesa tjetër e përgjigjeve ka rezultuar në balanca neto pozitive për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Kjo balancë tregon se pesha e ndërmarrjeve që do të preferonin më shumë hua është më e lartë se pesha e atyre që do të preferonin më pak hua për financimin e veprimtarisë, veçanërisht për ndërmarrjet e vogla. Gjithsesi, për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, kërkesa për hua paraqitet e ngushtuar për periudhën, duke i krahasuar këto balanca me vrotimin e kaluar.

Grafik 3.3 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas mjaftueshmërisë së huasë

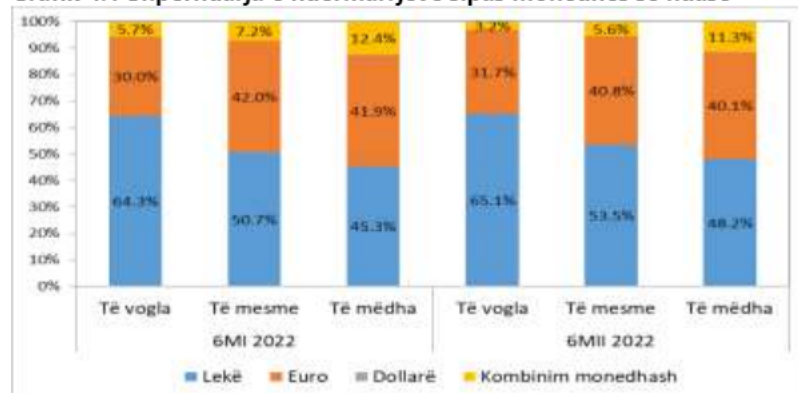
Burimi: Banka e Shqipërisë.

4. Struktura e huasë

4.1 Monedha

Sipas monedhës, huamarrja e ndërmarrjeve shfaqet relativisht e balancuar. Gjatë periudhës, 65% e ndërmarrjeve të vogla, 54% e ndërmarrjeve të mesme dhe 48% e ndërmarrjeve të mëdha, deklarojnë se huaja e tyre është vetëm në monedhën vendase, ndërsa pjesa tjetër është në valutë (euro dhe/ose dollarë amerikanë) dhe/ose e kombinuar (lekë dhe valutë). Gjatë periudhës, huamarrja në valutë (kryesisht në euro) rezulton më e përdorur nga ndërmarrjet e mesme dhe ato mëdha (përkatësisht 41% dhe 40%) dhe më pak nga ndërmarrjet e vogla (rreth 32%). Ky element ndikohet edhe nga monedha në të cilën këto ndërmarrje kryejnë veprimtarinë. Sidoqoftë, krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, pesha e ndërmarrjeve me hua në monedhë të huaj është rritur me 1.7 pp për ndërmarrjet e vogla, por ka rënë për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha (përkatësisht me 1.2 pp dhe 1.8 pp).

Grafik 4.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas monedhës së huasë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

4.2 Marrja e huasë dhe afati i maturimit

Pjesa e ndërmarrjeve që kanë marrë hua në 1-5 vitet e fundit, janë përkatësisht rreth 51% e ndërmarrjeve të vogla, 57% e ndërmarrjeve të mesme dhe 48% e ndërmarrjeve të mëdha. Krahasuar me një gjashtëmujor më parë, kjo peshë ka shënuar rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha (përkatësisht me 7.5 pp dhe 2.6 pp), ndërkohë që është rritur për ato të mesme me 3.2 pp.

Huamarrja e re, e cila nënkupton huamarrjen në gjashtëmujorin e fundit, deklarohet nga rreth 18% e ndërmarrjeve të vogla, 5% e ndërmarrjeve të mesme dhe 7% e ndërmarrjeve të mëdha. Në terma gjashtëmujorë dhe vjetorë, pesha e huamarrësve të rinj ka rezultuar në rritje për ndërmarrjet e vogla. Qëllimi kryesor i përdorimit të huamarrjes së re ka qenë përballimi i shpenzimeve afatshkurtra (për rreth 51% e totalit të ndërmarrjeve të përgjigjura) dhe kryerja e një investimi afatgjatë (rreth 28% e totalit). Krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar, ka një rritje të peshës së ndërmarrjeve të vogla e të mesme që kanë marrë hua të re për të përballuar shpenzimet afatshkurtra, ndërkohë që është rritur edhe pesha e huamarrësve të rinj me qëllim kryerjen e një investimi në rastin e ndërmarrjeve të vogla dhe atyre të mëdha. Afati mesatar i mbetur i huamarrjes ka rezultuar 64.4 muaj për ndërmarrjet e vogla, 64.7 muaj për ndërmarrjet e mesme dhe 65.8 muaj për ato të mëdha.

4.3 Norma e interesit të huasë dhe mënyra e shlyerjes

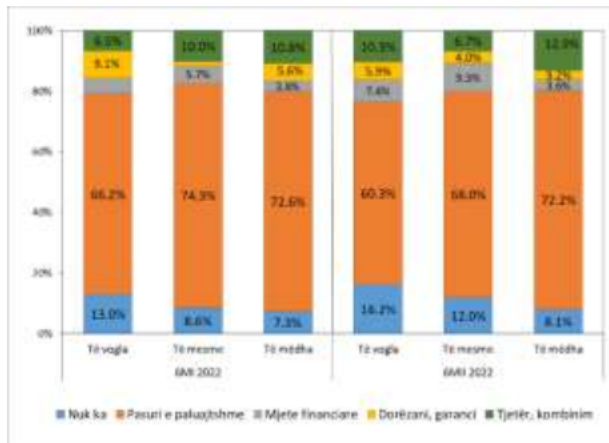
Lloji kryesor i normës së interesit të huasë më të madhe ekzistuese⁸ mbetet *norma e pandryshueshme deri në fund të afatit* (për rreth 71% të ndërmarrjeve të vogla, 57% e atyre të mesme dhe 70% e ndërmarrjeve të mëdha) dhe *norma e ndryshueshme çdo vit* (për 19% të ndërmarrjeve të vogla, 25% të atyre të mesme dhe 21% të ndërmarrjeve të mëdha). Në krahasim me periudhën paraardhëse, pesha e ndërmarrjeve që raportojnë hua me normë të pandryshueshme ka rezultuar në rënie për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Frekuenca e shlyerjes vijon të mbetet kryesisht mujore, për 85% të ndërmarrjeve huamarrëse të vogla, 77% të ndërmarrjeve të mesme dhe për 71% të ndërmarrjeve të mëdha.

4.4 Forma e kolateralit dhe raporti i mbulimit

Rreth 60% e ndërmarrjeve të vogla, 68% e ndërmarrjeve të mesme dhe 72% e atyre të mëdha, deklarojnë se huaja e marrë është e kolateralizuar vetëm me pasuri të paluajtshme, ndërsa pjesa tjetër e ndërmarrjeve ka përdorur forma të tjera kolateralizimi⁹. Ndërkohë, rreth 16% e ndërmarrjeve të vogla, 12% e ndërmarrjeve të mesme dhe 8% e ndërmarrjeve të mëdha, pohojnë se huaja e marrë është e pakolateralizuar. Krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar, pesha e ndërmarrjeve me hua të pakolateralizuar ka shënuar rritje, ndërkohë që është rritur kolateralizimi me mjete financiare për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe me dorëzani/garanci për ndërmarrjet e mesme.

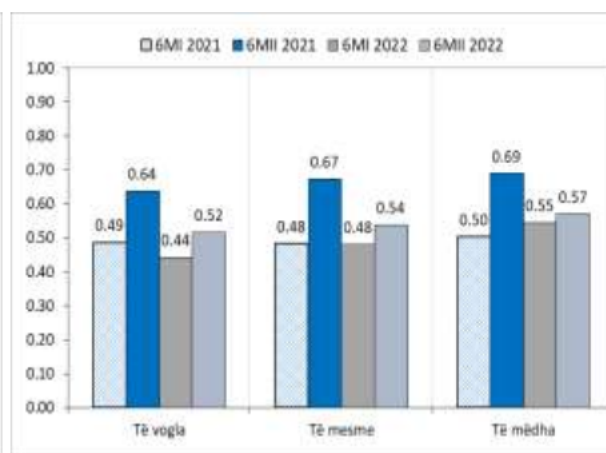
Mbulimi me kolateral vlerësohet edhe në mënyrë të agreguar përmes indeksit të peshuar të përgjigjeve¹⁰. Për gjashtëmujorin e dytë 2022, ky indeks ka rezultuar 0.52 për ndërmarrjet e vogla, 0.54 për ndërmarrjet e mesme dhe 0.57 për ato të mëdha. Krahasuar me periudhën e kaluar, raporti i mbulimit është rritur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve.

Grafik 4.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas formës së kolateralit të huasë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 4.3 Indeksi i mbulimit me kolateral

⁸ Në rastin e ndërmarrjeve, të cilat kanë më shumë se një hua.

⁹ Mjete financiare, dorëzani, garanci të tjera, së bashku me kombinimin e disa formave të kolateralizimit, përfshirë edhe kombinimin me pasuritë e paluajtshme.

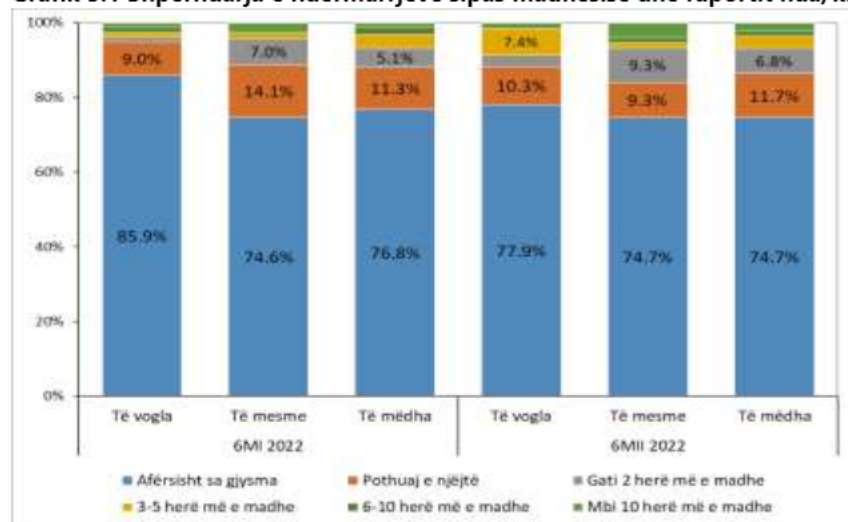
¹⁰ Ky indeks merr vlera nga 0 në 1 dhe rritja e vlerës së tij tregon rritje të peshës së mbulimit me kolateral. Koeficientët e peshimit të këtij indeksi, sipas alternativave, janë: "deri në 50% të vlerës së huasë së kolateralizuar" = 0.25; "50-100% të vlerës së huasë së kolateralizuar" = 0.5; "100-120% të vlerës së huasë së kolateralizuar" = 0.75; "mbi 120% të huasë së kolateralizuar" = 1.

5. Ngarkesa e huasë

5.1 Vlera e huasë ndaj kapitalit

Gjatë periudhës, vlera totale e huasë rezulton afërsisht sa gjysma e vlerës së kapitalit të ndërmarrjes për rreth 75% të ndërmarrjeve huamarrëse dhe pothuaj e njëjtë me vlerën e kapitalit për 11% të tyre, ndërkohë që pjesa e mbetur prej 14% pohojnë që vlera e huasë e tejkalon atë të kapitalit. Raporti “hua/kapital” ka rezultuar më i lartë te ndërmarrjet e mesme e të mëdha, ku rreth 25% e tyre shprehen se ky raport është i barabartë ose tejkalon vlerën e kapitalit, duke nënkuptuar një peshë më të madhe të huasë për këto ndërmarrje. Për këtë gjashtëmujor, ky raport është rritur për ndërmarrjet e mëdha.

Grafik 5.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe raportit hua/kapital

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Në nivel sektorial, ngarkesa me borxh ka shënuar rritje për të gjithë sektorët e analizuar. Sektori i industrisë dhe ai i tregtisë paraqesin një ngarkesë më të ulët me borxh, ndërkohë që kjo ngarkesë paraqitet më e lartë për ndërmarrjet e sektorit të shërbimeve dhe të ndërtimit.

Tabelë 5.1 Peshë e ndërmarrjeve me një vlerë huaje të barabartë ose më të lartë se kapitali, sipas sektorëve

Peshë e ndërmarrjeve me një vlerë huaje të barabartë ose më të lartë se kapitali, sipas sektorëve				
	Industri	Shërbime	Ndërtim	Tregti
6MI 2021	22.3%	26.5%	29.9%	27.0%
6MII 2021	22.7%	24.7%	24.4%	22.1%
6MI 2022	20.7%	21.2%	25.3%	22.5%
6MII 2022	21.9%	28.9%	26.4%	25.3%

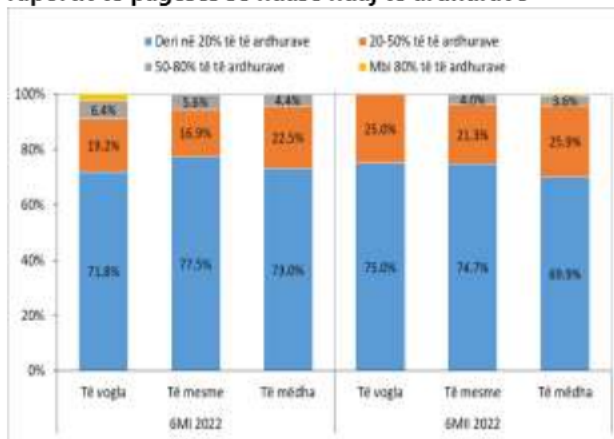
Burimi: Banka e Shqipërisë.

5.2 Shpenzimi për pagesën e huasë

Pjesa më e madhe e ndërmarrjeve huamarrëse (rreth 71%) deklarojnë se pagesa e huasë arrin deri në 20% të të ardhurave të tyre. Pjesa e këtyre ndërmarrjeve ka rënë me 2.1 pp krahasuar me vrojtimin

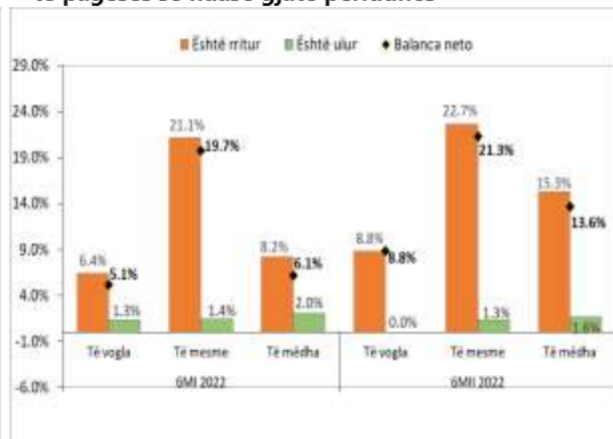
paraardhës. Barra e pagesës së huasë paraqitet më e lartë tek ndërmarrjet e mëdha, ku pesha e ndërmarrjeve që raportojnë se kjo pagesë tejkalon 20% të të ardhurave, zë rreth 30% të totalit të grupit. Të pyetura nëse *kostoja e shërbimit të huasë ka ndryshuar* gjatë periudhës, pjesa më e madhe e ndërmarrjeve (rreth 91% e ndërmarrjeve të vogla, 76% e ndërmarrjeve të mesme dhe 83% e ndërmarrjeve të mëdha), pohojnë që ky shpenzim ka mbetur i pandryshuar. Përgjigjet e pjesës tjetër kanë rezultuar në balanca neto pozitive për ndërmarrjet e të gjitha madhësive, duke treguar një rritje të këtij shpenzimi në raport me të ardhurat. Kjo balancë ka shënuar rritje në terma gjashtëmujorë dhe vjetorë për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve.

Grafik 5.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas raportit të pagesës së huasë ndaj të ardhurave

Burimi: Banka e Shqipërisë.

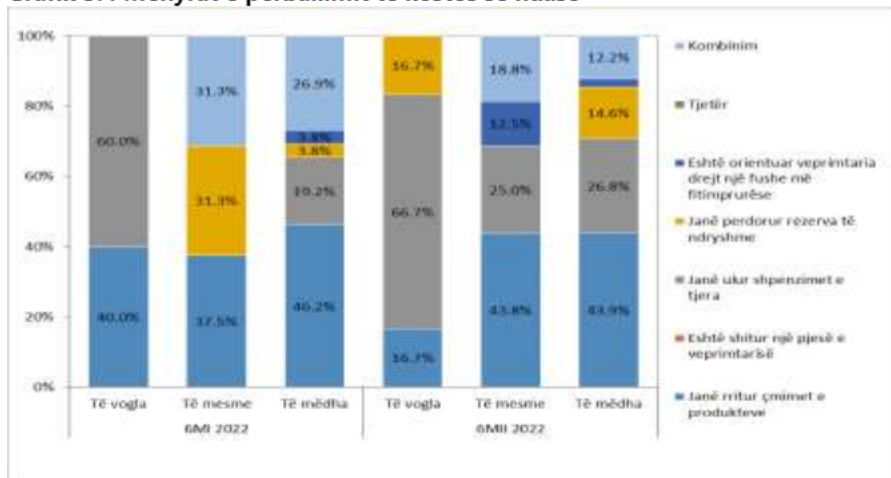
Grafik 5.3 Ndërmarrjet që deklarojnë ndryshim të pagesës së huasë gjatë periudhës

5.3 Përballimi i koston së huasë

Për të kompensuar rritjen e koston së shërbimit të huasë, ndërmarrjet kanë vijuar të mbështeten kryesisht në rritjen e çmimeve të produkteve (41%), uljen e shpenzimeve të tjera (30%) apo në përdorimin e rezervave të ndryshme (11%).

Grafik 5.4 Mënyrat e përballimit të koston së huasë

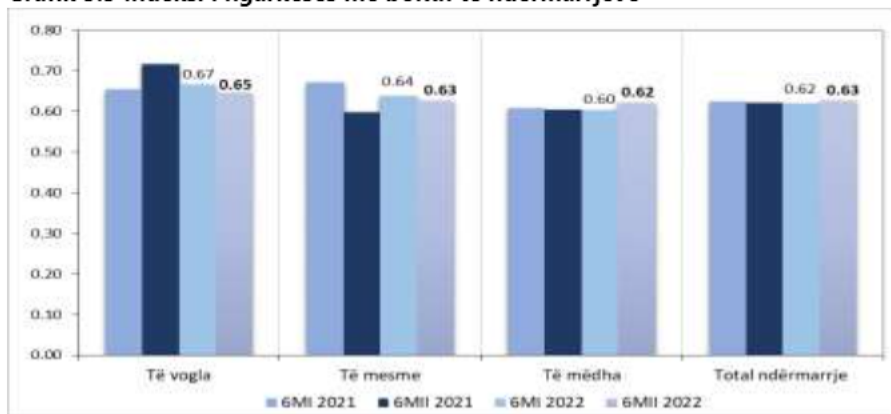

Burimi: Banka e Shqipërisë.

5.4 Ngarkesa me borxh

Ngarkesa me borxh e ndërmarrjeve huamarrëse është rritur lehtësisht përgjatë periudhës, ku vlera e indeksit¹¹ për totalin e ndërmarrjeve ka shënuar një nivel prej 0.63. Sipas madhësisë, indeksi vijon të paraqesë një ngarkesë më të lartë me borxh për ndërmarrjet e vogla, por gjithsesi në rënie në krahasim me gjashtëmujorin e parë 2022. Vlera e këtij indeksi është rritur për ndërmarrjet e mëdha përgjatë periudhës së analizuar.

Grafik 5.5 Indeksi i ngarkesës me borxh të ndërmarrjeve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

5.5 Pritshmëritë për pagesën e kështit të huasë për gjashtëmujorin e ardhshëm

Pjesa më e madhe e ndërmarrjeve huamarrëse (rreth 74%), pavarësisht madhësisë së tyre, nuk presin ndryshim të kështit të huasë për gjashtëmujorin e parë 2023. Kjo peshë ka rënë me 11.2 pp në krahasim me periudhën paraardhëse. Për sa i përket ndërmarrjeve që presin ndryshim të kështit, rezultojnë se ndërmarrjet e të gjitha madhësive vijnë të presin një rritje në këtë drejtim për periudhën në vijim. Kjo balancë neto pozitive paraqitet dukshëm më e lartë pavarësisht madhësisë së ndërmarrjeve.

Grafik 5.6 Pritshmëritë mbi ndryshimin e kështit të huasë në gjashtëmujorin e ardhshëm

Burimi: Banka e Shqipërisë.

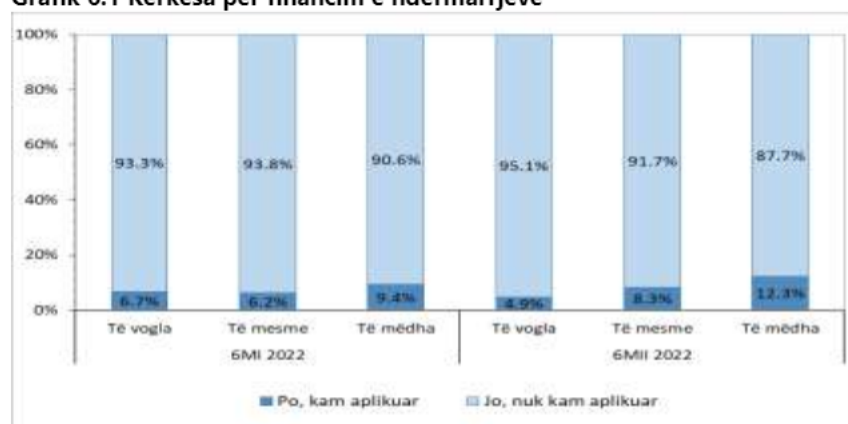
¹¹ Indeksi llogaritet duke peshuar përgjigjet e ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve, sipas koeficientëve që marrin vlerat: 1 për alternativën "ngarkesë e lartë", 0.5 për alternativën "ngarkesë mesatare" dhe vlerën 0 për alternativën "ngarkesë e ulët".

6. Marrëdhënia me bankat dhe pritshmëritë për të ardhmen¹²

6.1 Aksesi në financim

Kërkesa e ndërmarrjeve për kredi është zgjeruar për periudhën, ku rreth 10% e tyre deklarojnë se kanë aplikuar për financim gjatë gjashtëmuajorit të fundit. Kjo peshë është zgjeruar me vetëm 1.7 pp për totalin e ndërmarrjeve në krahasim me vërtetimin e kaluar. Duke e analizuar këtë tregues sipas madhësisë së ndërmarrjeve, rezultojnë se peshën më të lartë për këtë periudhë e zënë ndërmarrjet e mëdha (rreth 12%). Krahasuar me gjashtëmuajorin e mëparshëm, vërehet një zgjerim i kërkesës për kredi vetëm për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha (prej përkatësisht 2.1 pp dhe 2.9 pp), ndërkohë që ndërmarrjet e vogla paraqesin një tkurrje të kërkesës për kredi (me 1.9 pp).

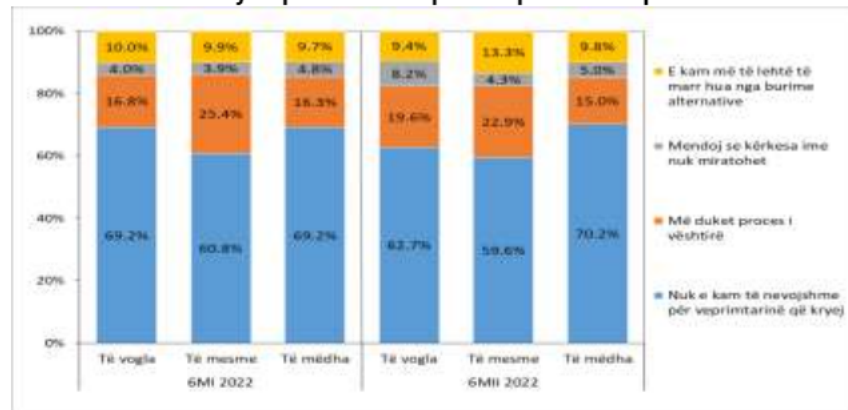
Grafik 6.1 Kërkesa për financim e ndërmarrjeve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Ndërmarrjet që nuk kanë aplikuar për hua, në shumicën e rasteve, pohojnë kryesisht se nuk e kanë të nevojshme për veprimtarinë që kryejnë (përkatësisht për rreth 63% të ndërmarrjeve të vogla, 60% të ndërmarrjeve të mesme dhe 70% të atyre të mëdha). Pjesa tjetër e ndërmarrjeve kanë vendosur të mos aplikojnë për shkak se procesi u duket i vështirë, pesha e të cilave ka rënë për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, apo për shkak se e vlerësojnë më të lehtë huamarrjen nga burime alternative. Pesha e këtyre të fundit është rritur për ndërmarrjet e mesme përgjatë periudhës.

Grafik 6.2 Ndërmarrjet që nuk kanë aplikuar për kredi sipas madhësisë

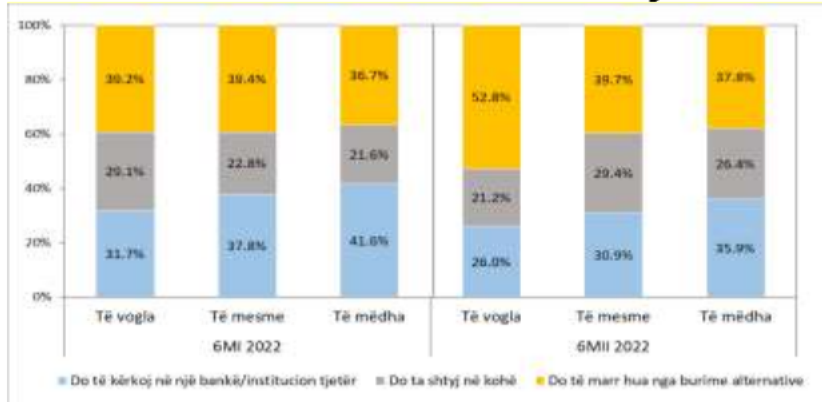

Burimi: Banka e Shqipërisë.

¹² Pyetjet e kësaj rubrike i janë drejtuar të gjithë kampionit të ndërmarrjeve, përfshirë edhe ato johuamarrëse.

Të pyetur se si do të vepronin nëse nuk do të financoheshin nga bankat, rreth 53% e ndërmarrjeve të vogla pohojnë se do të merrnin hua nga burime alternative, me një rritje prej 13.6 pp për këtë gjashtëmuor. Kjo peshë është rritur lehtësisht edhe për ndërmarrjet e mesme (40%) dhe ato të mëdha (38%). Gjithashtu, një pjesë e konsiderueshme e ndërmarrjeve pohojnë se do t'i drejtohen sërish një banke apo institucioni tjetër, por kjo peshë ka ardhur në rënie për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Në rastin e ndërmarrjeve të mëdha, kjo alternativë zë peshën kryesore (rreth 36%). Nga ana tjetër, ka rënë pesha e ndërmarrjeve të vogla, të cilat pohojnë një shtyrje në kohë të planeve të tyre, në kushtet e mungesës së financimit.

Grafik 6.3 Mundësitë e financimit në rast mosfinancimi nga bankat

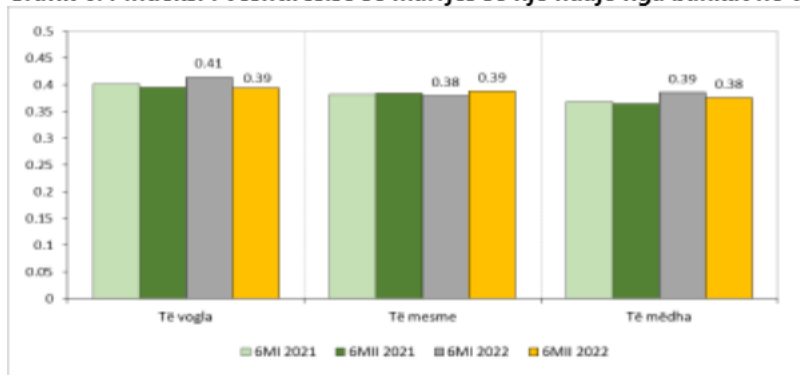

Burimi: Banka e Shqipërisë.

6.2 Procesi i huamarrjes dhe marrëdhënia me bankat

Indeksi i vështirësisë së procesit të huamarrjes nga bankat, për periudhën, ka rezultuar 0.38 për totalin e ndërmarrjeve, duke rënë lehtësisht në krahasim me periudhën paraardhëse. Ky indeks vijon të mbetet midis nivelit "normal" dhe "i vështirë", për të tre grupet e ndërmarrjeve. Krahasuar me gjashtëmuorin e parë 2022, niveli i vështirësisë ka rënë për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha.

Grafik 6.4 Indeksi i vështirësisë së marrjes së një huaje nga bankat në vend¹³

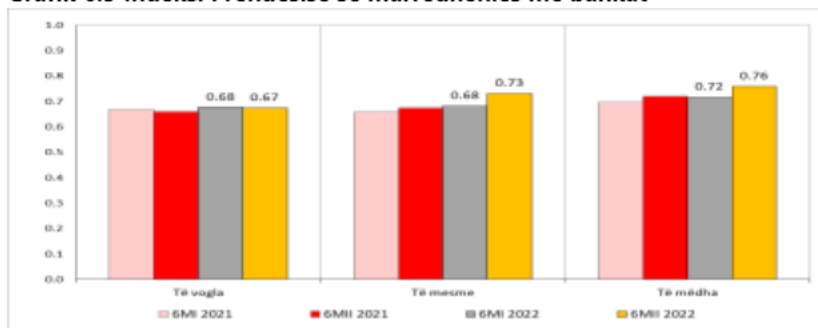

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Marrëdhënia me bankat, e matur nga indeksi përkatës, vijon të vlerësohet midis nivelit "e rëndësishme" dhe "e domosdoshme", me një vlerë prej 0.73. Në këtë gjashtëmuor ka pasur një rritje të këtij indeksi për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha.

¹³ Ky indeks llogaritet duke peshuar përgjigjet e ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve sipas një koeficienti, i cili rritet me rritjen e vështirësisë së këtij procesi. Koeficienti për alternativën "shumë e thjeshtë" = 0, "normal" = 0.25, "i vështirë" = 0.5, "shumë e vështirë" = 0.75, "pothuaj i pamundur" = 1.

Grafik 6.5 Indeksi i rëndësisë së marrëdhënies me bankat¹⁴

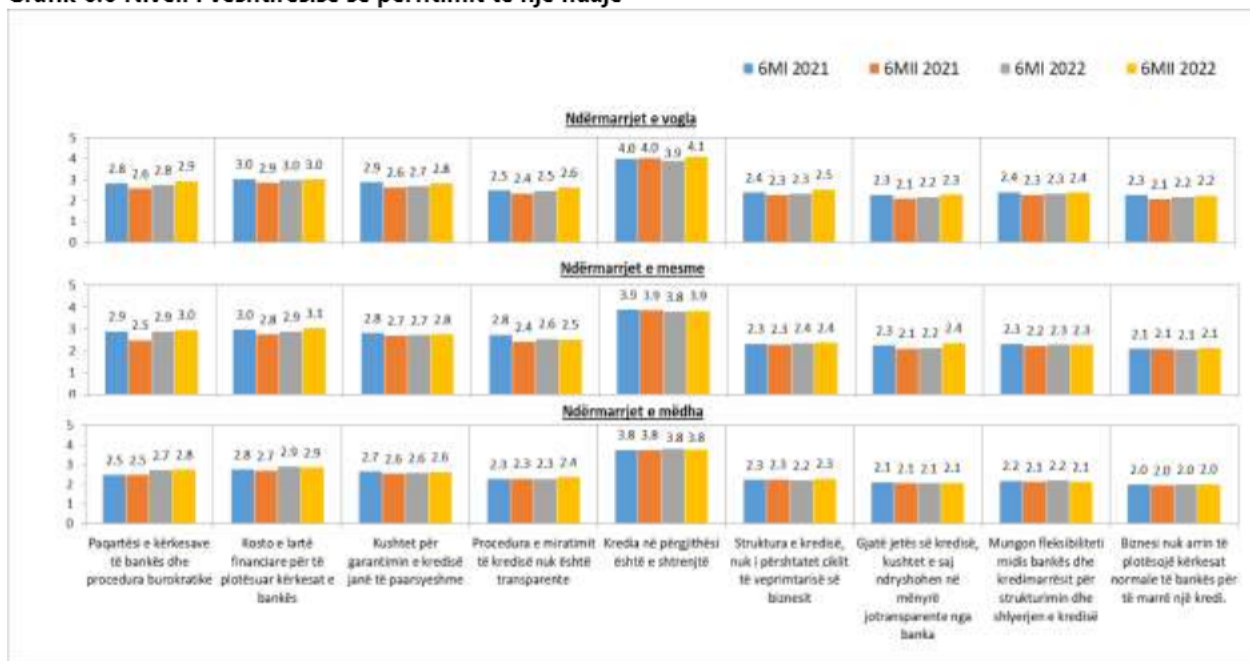

Burimi: Banka e Shqipërisë.

6.3 Vështirësia e përfitimit të huasë¹⁵

Kostoja e kredisë vijon të konsiderohet si elementi kryesor që vështirëson përfitimin e një huaje bankare, në mënyrë më të theksuar për ndërmarrjet e vogla. Vlerësimi për këtë element për këtë gjashtëmuor ka shënuar rritje për ndërmarrjet e vogla dhe për ato të mesme. Në vijim të kostonë së kredisë, edhe *kosto e lartë financiare e plotësimit të kërkesave të bankës* vijon të mbetet një vështirësi e konsiderueshme veçanërisht për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, ndjekur nga vlerësimi për *paqartësinë e kërkesave të bankës dhe procedurat burokratike*, element i cili ka pësuar një vlerësim në rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve gjatë periudhës.

Grafik 6.6 Niveli i vështirësisë së përfitimit të një huaje

Burimi: Banka e Shqipërisë.

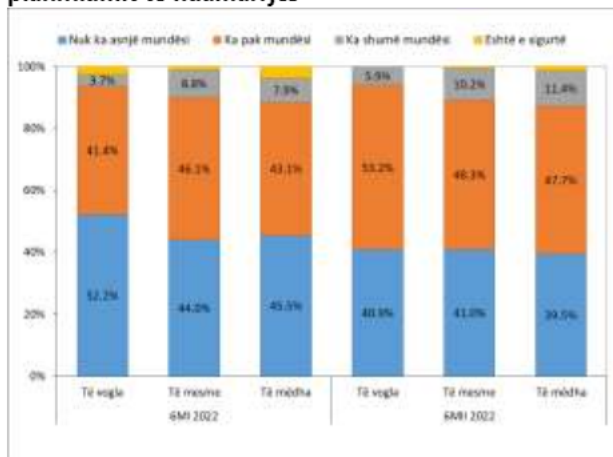
¹⁴ Ky indeks llogaritet duke peshuar peshat e përgjigjeve të ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve, sipas koeficientëve që marrin vlerat: 1 për alternativën “e domosdoshme”, 0.5 për alternativën “e rëndësishme” dhe vlerën 0 për alternativën “jo dhe aq e rëndësishme”.

¹⁵ Për të vlerësuar vështirësinë e përfitimit të një huaje bankare, ndërmarrjeve iu është kërkuar të japin gjykimin e tyre për një sërë elementesh cilësore, sipas një sistemi vlerësimi me 5 shkallë, ku shkalla më e ulët e vështirësisë është 1 dhe shkalla më e lartë është 5. Për të marrë një vlerësim mesatar për secilin element cilësor, shkallët e vlerësimit nga 1 në 5 peshohen me peshat e përgjigjeve të dhëna nga ndërmarrjet.

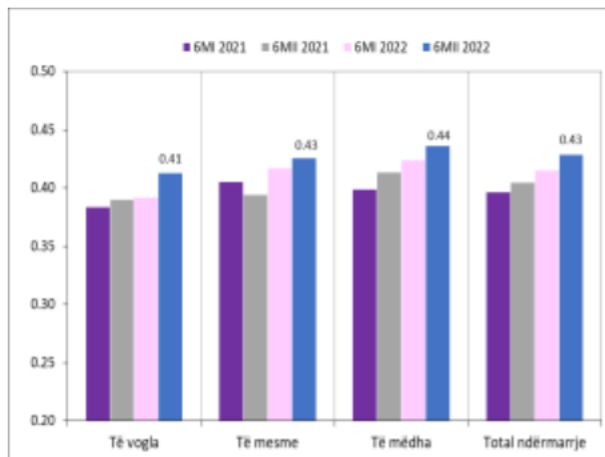
6.4 Planifikimi i huamarrjes

Lidhur me planifikimin për huamarrje në gjashtëmujorin e ardhshëm, bazuar në përgjigjet e ndërmarrjeve, gjykohet se kërkesa për kredi pritet të mbetet në kahun pozitiv. Rreth 40% e ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se “nuk ka asnjë mundësi” që të kërkojnë një kredi bankare gjatë periudhës së ardhshme. Kjo peshë ka vijuar të bjerë për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve në krahasim me periudhën paraardhëse. Nga ana tjetër, vijon të vërehet një rritje e peshës së ndërmarrjeve të të gjitha madhësive që pohojnë se “ka pak mundësi” të kërkojnë një kredi në gjysmën e parë të vitit 2023, si dhe e peshës së ndërmarrjeve të cilat shprehen se “ka shumë mundësi” që diçka e tillë të ndodhë në periudhën pasardhëse. Ndërkohë, pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë zgjedhur alternativën “është e sigurt” ka shënuar rënie, ndonëse kjo alternativë ruan peshën më të vogël. Indeksi i vlerësimit të planifikimit të huamarrjes për gjashtëmujorin e ardhshëm¹⁶ rezulton në nivelin 0.43 për totalin e ndërmarrjeve. Ky indeks është rritur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, por më ndjeshëm për ndërmarrjet e vogla.

Grafik 6.7 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas planifikimit të huamarrjes

Grafik 6.8 Indeksi i planifikimit të huamarrjes

Burimi: Banka e Shqipërisë.

¹⁶ Për të vlerësuar përgjigjet e ndërmarrjeve është ndërtuar indeksi mbi planifikimin e huamarrjes, i cili llogaritet duke peshuar peshat e përgjigjeve të ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve sipas një koeficienti, i cili rritet me rritjen e mundësisë së huamarrjes. Koeficienti për alternativën: “nuk ka asnjë mundësi” = 0.25; “ka pak mundësi” = 0.5; “ka shumë mundësi” = 0.75; “është e sigurt” = 1.